

**Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувач ступеня доктора філософії Артур АМІРОВ, 1987 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2018 році Міжнародний гуманітарний університет, де здобув кваліфікацію: ступінь вищої освіти «магістр», спеціальність «Міжнародне право», професійна кваліфікація «Юрист-міжнародник, перекладач, молодший науковий співробітник (міжнародне право)», член Виконавчого комітету Одеської міської ради VIII скликання, виконав акредитовану освітньо-наукову програму Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса (ОП 37286 Політологія (052 Політологія)).

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса від «16» жовтня 2025 року № 3277-10, зі змінами, внесеними наказом від «22» жовтня 2025 року № 3361-10, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради **Костянтина ВІТМАНА**, доктора політичних наук, професора, професора кафедри політології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензентів: **Юлії ЗАВГОРОДНЬОЇ**, доктора політичних наук, доцента, професора кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія»;

Тетяни КРАСНОПОЛЬСЬКОЇ, кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційних опонентів: **Олексія ТРЕТЯКА**, доктора політичних наук, професора, завідувача кафедри політології, соціології та філософії Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»;

Артема КРОЙТОРА, кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри політології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова,

на засіданні «25» листопада 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Артуру АМІРОВУ на підставі публічного захисту дисертації «Демократизація політичних

інститутів як чинник зовнішньополітичного вибору України» за спеціальністю 052 «Політологія».

Дисертацію виконано в Національному університеті «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних теорій, декан факультету психології, політології та соціології Яковлев Денис Вікторович.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Наукова новизна полягає у вирішенні однієї з актуальних проблем політичної науки, пов'язаної із демократизацією політичних інститутів як чинника зовнішньополітичного вибору, яка не отримала наразі достатньої розробки у теоретичних дослідженнях. Наукова новизна одержаних у дисертації результатів полягає у наступному:

Уперше:

- у вітчизняній політичній науці здійснено комплексний теоретичний аналіз демократизації політичних інститутів як чинника зовнішньополітичного вибору України. В умовах загострення протистояння між авторитарними та демократичними країнами зростає значущість демократизації політичних інститутів у процесі зовнішньополітичного вибору. Тільки демократичні політичні інститути здатні забезпечити європейський зовнішньополітичний вибір. Демократизація політичних інститутів як чинник зовнішньополітичного вибору передбачає свободу індивідуального вибору громадян у повсякденному житті та політиці (public policy й politics), усвідомлення громадянами власного інтересу, співвідношення індивідуального та суспільного інтересів, вільну політичну конкуренцію тощо. У процесі зовнішньополітичного вибору пріоритетною є діяльність інститутів, які є гарантами свободи вибору громадян та раціональної оцінки публічної влади. До них відносяться інститути масмедіа, виборів, політичних партій. Визначено, що інститути виборів, масмедіа та політичних партій найбільше сприяють демократизації як всеохопному суспільному процесу, європейському та євроатлантичному вибору. Водночас, ці інститути також потребують подальшої демократизації задля вирішення дилем зовнішньополітичного вибору, які постали на сучасному етапі розвитку.

- визначено раціональні політичні дебати у масмедіа, політичних партіях та між основними індивідуальними й колективними політичними акторами під час виборів як механізм демократизації політичних інститутів у процесі зовнішньополітичного вибору. Політичні дебати щодо основних тем суспільного порядку денного в Україні у реалізації зовнішньополітичного вибору структуруються навколо дилем демократизації влади та обороноздатності країни, горизонтальної (мережевої) та вертикальної (ієрархічної) організації взаємодії з міжнародними партнерами, між глобалізацією та національним інтересом, європейською і євроатлантичною інтеграцією та дезінтеграцією з пострадянським простором щодо співвідношення зовнішньополітичної діяльності та міжнародної

політики. Визначено, що дебати щодо визначення пріоритетних напрямків міжнародної політики потребують більш активного залучення інститутів громадянського суспільства (опозиційних політичних партій, незалежних масмедіа, NGO). На сучасному етапі основними темами дебатів щодо зовнішньополітичного вибору є взаємодія України з демократичними країнами та їх альянсами (ЄС, НАТО), підвищення рівня військового потенціалу та економічної стійкості, підтримка обраного європейського курсу України, необхідність дезінтеграції з пострадянським простором та подолання авторитарної спадщини;

- запропоноване авторське бачення демократизації політичних інститутів у процесі зовнішньополітичного вибору. Вона характеризується глобальними процесами, які спричиняють виклики у процесі демократизації політичних інститутів в Україні. До останніх відносяться елімінування раціональних дебатів з публічного простору, олігархізація політичних партій та традиційних медіа, негромадянський публічний дискурс тощо. Це стає на заваді визначенню суспільного інтересу та виробленню дієвих механізмів його реалізації у зовнішньополітичному виборі. Демократизація політичних інститутів пов'язана із розвитком інтернет-комунікацій, соціальних мереж, месенджерів тощо, впровадженням електронного голосування, трансформаціями політичних партій під впливом медіатизації політики. Демократизація політичних інститутів сприяє подоланню таких негативних явищ у процесі здійснення зовнішньополітичного вибору як популізм, медіатизація політики та формування гібридної медіаполітичної системи, відтворення «партії влади», забезпечує підвищення ролі горизонтальної політичної взаємодії;

удосконалено:

- розуміння сутності феномену «демократичного зовнішньополітичного вибору». Демократичний політичний вибір потребує підтримки більшості громадян, він полягає у приєднанні до політичних, військових та економічних альянсів демократичних країн. Визначено, що процес демократизації політичних інститутів утворює простір для демократичного зовнішньополітичного вибору завдяки усвідомленню громадянами власного інтересу та його співвідношення із суспільним інтересом, політичному плюралізму та вільній конкуренції, усвідомленню громадянами цінності політичної свободи та готовності її захищати від автократів та популістів. Демократичний зовнішньополітичний вибір неможливий без інститутів, які гарантують свободу вибору – вільних медіа, інститутів виборів та політичних партій;

- передумови та етапи формування сучасних трендів зовнішньополітичного вибору. Формування сучасних трендів зовнішньополітичного вибору відбувалось у декілька етапів: утворення біполярного світу, поділеного між демократичними та авторитарними країнами, формування однополярного світу за лідерства США, створення альянсів як між демократичними країнами, так і авторитарними режимами, розподіл країн на демократичний альянс на підтримку України та авторитарні режими. Серед

сучасних трендів відзначено загострення протистояння між демократіями та автократіями, інформатизацію, глобалізацію, необхідність підвищення обороноздатності тощо. Вони змінюються у глобальному контексті та спричиняють перехід від централізації, стандартизації й концентрації до інноваційності, самоврядування, гуманізації. Визначено демократизацію політичних інститутів як один із головних трендів сучасного зовнішньополітичного вибору України.

набуло подальшого розвитку:

- концептуалізація зовнішньополітичного вибору у науковому дискурсі. Зовнішньополітичний вибір є складним, багатофакторним процесом, який обумовлений історичними, соціальними, політичними, економічними та ідеологічними факторами. На нього значним чином впливають внутрішні (політика та економіка) та зовнішні (міжнародна система) фактори. Він обумовлений необхідністю подолання авторитарної спадщини (залежності від пройденого шляху). Зовнішньополітичний вибір є політичним, а не повсякденним, екзистенціальним, а не маркетинговим. У сучасних умовах «великий» вибір України на користь інтеграції до ЄС, інших об'єднань країн демократичного світу може бути реалізований лише на основі демократизації політичних інститутів;
- конкретизація безпекового аспекту зовнішньополітичного вибору. На сучасному етапі очевидно, що безпековий аспект зовнішньополітичного вибору України є пріоритетним. Визначено сутність процесу сек'юритизації, як поширення проблеми безпеки на усі соціальні та політичні відносини. В Україні йдеться про утворення протиріч навколо мовного питання, релігійного (церковного) вибору, які спочатку переросли у політичні конфлікти, а згодом стали впливовим фактором загрози національній безпеці. Сек'юритизація стосується громадянського суспільства, яке в умовах воєнного стану перетворилось на один із дієвих інститутів безпеки. Відзначено зв'язок між безпекою, демократією та свободою вибору. У процес гарантування суспільної безпеки (яка, на відміну від державної чи політичної безпеки, спирається на колективні ідентичності) залучається усе суспільство. Протидія широкомасштабній збройній агресії перетворилась із вузькополітичної справи державного апарату та політичних еліт на масовий суспільний рух;
- комплексне дослідження особливостей зовнішньополітичного вибору у програмах політичних партій в Україні. Відзначено критерії розподілу партій у електоральному полі України. Вектор зовнішньополітичного вибору України коливався між європейським та пострадянським простором та зазнавав кардинальних змін напрямку у 1994, 2004, 2010 та 2014 роках після президентських виборчих кампаній. У парламентській виборчій кампанії 2019 року відзначено наступні особливості зовнішньополітичного вибору у програмах політичних партій. У програмі партії «Слуга народу» (43,16% голосів) наголос робився на впровадженні стандартів НАТО, підвищенні видатків на оборону, децентралізації та демонополізації оборонних закупівель (розділ «Безпека і оборона»). Щодо

зовнішньополітичного вибору, то йшлося про ухвалення законів для виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і розширення співпраці з Євросоюзом і НАТО, запуск програми «комерційної дипломатії». Відзначено реваншистську спрямованість програми «Опозиційної платформи – За життя». Партія «Батьківщина» визначає росію як країну-агресора, наголошує на необхідності європейської та євроатлантичної інтеграції, посиленні безпеки та обороноздатності України, декларує скасування мінських домовленостей. У програмі «ЄС» наголошується на попередніх здобутках (Угода про асоціацію з ЄС та отримання томосу) і необхідності продовження курсу на вступ до ЄС та НАТО. У програмі партії «Голос» відзначається важливість впровадження європейських та євроатлантичних стандартів.

За змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою КМУ від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року №44 (зі змінами).

Дисертація виконана українською мовою.

Здобувач має 11 наукових публікацій, зокрема: 4 статті, які опубліковано у наукових фахових виданнях України, 1 статтю – у науковому закордонному виданні, а також 6 тез доповідей у матеріалах наукових та науково-практичних конференцій:

Аміров А. О. Демократизація політичних інститутів за Президента В. Зеленського: від Торонто до Вільнюса. *Науковий журнал «Politicus»*. 2021. № 3. С. 18-23.

Аміров А. О. Парадипломатія у зовнішньополітичному виборі України: «п'яте колесо» чи акселератор європейської інтеграції? *Науковий журнал «Politicus»*. 2021. № 4. С. 14-19.

Аміров А. О. Президентські вибори та зовнішньополітичний вибір України: грані взаємовпливу. *S.P.A.C.E. Society, Politics, Administration in Central Europe*. 2019. № 11. С. 3-10.

Аміров А. Зовнішньополітичні тренди України крізь призму теорій міжнародних відносин. *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії*. 2018. № 19. С.84-91.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили свої зауваження:

Костянтин ВІТМАН, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Національного університету «Одеська юридична академія», зазначив, що передусім, слід відзначити актуальність дослідження,

адже, у сучасних умовах демократизація політичних інститутів стала однією із важливих складових політичних трансформацій на пострадянському просторі та соціально-економічного розвитку України, процес демократизації політичних інститутів забезпечує широку участь громадян у прийнятті політичних рішень, виробленні та реалізації публічної політики, сприяє відкритості політичного процесу. Вказав, що варто безумовно погодитись із тим, що демократизація політичних інститутів є одним із визначальних чинників зовнішньополітичного вибору, у дисертації обґрунтовано, що демократизація політичних інститутів відбувається під впливом ендогенних (виборчі кампанії, діяльність масмедіа, інституціоналізація громадянського суспільства тощо) та екзогенних (інтернаціоналізація та глобалізація) факторів. Підкреслив, що актуальність дослідження значно посилюється практичною значимістю дослідження демократизації політичних інститутів як чинника зовнішньополітичного вибору в умовах війни, та, водночас недостатнім рівнем теоретичної обґрунтованості впливу процесу демократизації на зовнішньополітичний вибір в українській та зарубіжній політичній науці. Вказав, що у своїй роботі дисертанту вдалося повністю виконати поставлені завдання дослідження завдяки використанню сукупності загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема: методу аналізу та синтезу, структурно-функціональний метод, системний метод тощо. Звернув увагу, що у дослідженні Артуром Олександровичем використано інституційний підхід та теорію раціонального (публічного) вибору, застосування інституційного методу дозволило окреслити роль політичних інститутів (від масмедіа до політичних партій, парадипломатії та публічної влади) у зовнішньополітичному виборі України, визначити сутність процесу демократизації політичних інститутів. Вказав, що дисертація має беззаперечну наукову новизну, оскільки в ній запропоновано комплексний теоретичний аналіз демократизації політичних інститутів як чинника зовнішньополітичного вибору України. Підкреслив, що в умовах загострення протистояння між авторитарними та демократичними країнами зростає значущість демократизації політичних інститутів у процесі зовнішньополітичного вибору. Вказав, що також автором визначено раціональні політичні дебати у масмедіа, політичних партіях та між основними індивідуальними й колективними політичними акторами під час виборів як механізм демократизації політичних інститутів у процесі зовнішньополітичного вибору, політичні дебати стосовно основних тем суспільного порядку денного в Україні у реалізації зовнішньополітичного вибору структуруються навколо дилем демократизації влади та обороноздатності країни, горизонтальної (мережевої) та вертикальної (ієрархічної) організації взаємодії з міжнародними партнерами, між глобалізацією та національним інтересом, європейською та євроатлантичною інтеграцією та дезінтеграцією з пострадянським простором щодо співвідношення зовнішньополітичної діяльності та міжнародної політики.

Також зазначив, що автором доведено, що безпековий аспект зовнішньополітичного вибору України є пріоритетним. Визначено сутність процесу сек'юритизації як поширення проблеми безпеки на усі соціальні та політичні відносини. Вказав, що сек'юритизація стосується громадянського суспільства, яке в умовах воєнного стану перетворилось на один із дієвих інститутів безпеки, відзначено зв'язок між безпекою, демократією та свободою вибору. У цілому, констатував, що дисертаційна робота є цілісною, самостійною, завершеною працею та такою, що відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами). Зробив висновок, що Автор дослідження Аміров Артур Олександрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія» у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Юлія ЗАВГОРОДНЯ, доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія», зауваження виклала у письмовій формі у наданій рецензії та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що робота Артура Олександровича ще раз підтвердила значимість політичних інститутів і взагалі політичного процесу, і політичної освіти. Відзначила, що сам захист, відповіді на уточнюючі запитання, на дискусійні питання – вони ще раз підтверджують той високий рівень підготовки дисертації, актуальність тематики, якість проробленої роботи у таких важких умовах. Висловила сподівання, що ідеї та пропозиції пана Артура стануть корисними під час відбудови Української держави в повоєнний період в різних формах та різних процесах, і одним із них буде саме виборчий процес. Подякувала за зроблену роботу. Висловила слова підтримки, казала, що не змінила викладену в рецензії думку та ще раз повторила, що буде підтримувати під час голосування присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

Тетяна КРАСНОПОЛЬСЬКА, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних теорій Національного університету «Одеська юридична академія», зауваження виклала у письмовій формі у наданій рецензії та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що підтримує також роботу та Артура Олександровича, бо це дійсно ґрунтовне та цікаве дослідження, яке має практичне значення, не тільки теоретичне, але й в педагогічній діяльності можна використовувати отримані ним результати в рамках дисциплін щодо євроінтеграції, демократизації, зовнішньої політики, а також дуже багато цікавого буде для практиків, виходячи з рекомендацій, які є. Вказала, що не буде повторювати за колегами, проте вказала, що дійсно актуальна та на часі робота – дуже ґрунтовне дослідження, велика джерельна база, методологія ґрунтовно розроблена.

Висловила думку, що робота заслуговує найвищої оцінки, а сам Артур Олександрович присудження ступеня доктора філософії.

Олексій ТРЕТЯК, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології, соціології та філософії Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут», зауваження виклав у письмовій формі у наданому відгуку та оголосив під час виступу, у дискусії зазначив, що не пересічна проблематика, не пересічний здобувач, не пересічна робота – це можна стверджувати напевне. Відзначив черговий тріумф одеської школи політичної науки, яка навіть попри важкі умови війни доводить, що люди можуть здійснювати дослідження, можуть здійснювати дослідження з високим емпіричним обґрунтуванням, з яскраво вираженою авторською позицією, з власною візією, методологією, тобто це все можна лише привітати, привітати і наукового керівника, який не вперше так позитивно дивує доробками своїх здобувачів, з приводу чого побажав і здобувачу, і керівнику подальших успіхів в роботі, підготовці кадрів найвищої кваліфікації. Побажав Артуру Олександровичу не зупинятися на цьому рівні доктора філософії, а йшов на доктора наук, обравши при цьому спеціальність – 23.00.04, чи 23.00.02, тут вже вибір за здобувачем, тому ще раз висловив підтримку.

Артем КРОЙТОР, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, зауваження виклав у письмовій формі у наданому відгуку та оголосив під час виступу, у дискусії зазначив, що в цих умовах, в яких ми всі перебуваємо, в умовах війни, і навіть в цих складних умовах наука працює, науковці працюють, школи, садки, наукова спільнота залишається в екзистенційному виборі, який всі присутні зробили давно. Підкреслив, що здобувач є свідченням того, що політична наука – це наука вкрай актуальна для українського суспільства, ті проблеми, які ставлять в дослідженнях представники політичної науки – це проблеми не вузького кола урядовців, а це проблеми суспільного значення, адже політична наука – це наука передусім про суспільний вибір, це про те, що з цим суспільством є і яким воно буде в майбутньому. Відзначив, що коли дисертант в роботі говорив про медіатизацію політики, безумовно, це те інформаційне суспільство, в якому ми живемо. Подякував, що здобувач зацентрував увагу саме на проблемах медіатизації політики, адже сьогодні є одна з загроз для демократії і в європейському середовищі – це переростання політики у медійне шоу, де шляхом інформаційних технологій (технологій інформування порядку денного) може підмінюватися реальний вибір громадян або нав'язуватися цей вибір – це ще одна з небезпек процесу демократичного транзиту, проте зазначив, що в представленій дисертації на цьому зацентрована увага. Висловив слова вітання з проведенням, на його погляд, успішним захистом, вказав, що дисертантом подолано шлях від здобувача до цієї урочистої події. Висловив сподівання, що це перший крок для подальших наступних наукових перемог. Подякував голові комісії та науковому керівнику, що вони працюють в таких складних умовах.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Артуру АМІРОВУ ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова

разової спеціалізованої вченої ради

Костянтин ВІТМАН